

Støtte til det frivillige sociale område

- Inspirationshæfte om kommunernes forvaltning af § 18

Publikationen er udgivet af:

Frivilligrådet
Stationsvej 10
9460 Brovst
Tlf.: 33935293
E-mail: info@frivilligraadet.dk
www.frivilligraadet.dk

Støtte til det frivillige sociale område - Inspirationshæfte om kommunernes forvaltning af § 18

Foråret 2024
1 udgave, 1. oplag
Forlagsnummer: 975147

ISBN 978-87-975147-0-2

Design, layout og tilgængelighed:

Weltklasse

Hvis der ønskes mere information om
inspirationskataloget eller de enkelte praksisser,
kan Frivilligrådets sekretariat kontaktes på
info@frivilligraadet.dk eller + 45 33 93 52 93

FRIVILLIGRÅDET

Indledning

Hver dag udfører en stor del af den danske befolkning frivilligt socialt arbejde i både små og store sociale foreninger og organisationer. Et arbejde med meget stor værdi. Ikke kun for det menneske, der har brug for en ekstra håndsrækning, men i høj grad også for den frivillige, der yder hjælpen og det lokalsamfund, der nyder godt heraf. Frivilligt socialt arbejde er et vigtigt værdiskabende supplement til den hjælp og støtte, som offentlige systemer kan tilbyde. Det er derfor afgørende, at vi i Danmark sikrer og styrker gode rammer og vilkår for det frivillige sociale område. Både for de større frivillige sociale organisationer og de mindre foreninger og grupper, der har lyst til at yde en frivillig social indsats.

Landets kommuner skal ifølge servicelovens § 18 samarbejde med frivillige sociale organisationer. I den forbindelse skal kommunerne årligt afsætte et beløb til at støtte det frivillige arbejde; de såkaldte § 18-midler. Da det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at fastlægge rammerne for samarbejdet, er der stor forskel på, hvordan kommunerne forvalter § 18-midlerne.

Der er i landets kommuner mange gode eksempler på, hvordan dette gøres. Nogle af disse vil vi gerne dele i dette inspirationshæfte. Hæftet samler og formidler et lille udpluk af de gode praksisser, der findes rundt omkring i landets kommuner i forhold til forvaltningen af § 18-midler. Håbet er, at det kan inspirere andre kommuner til at skabe løsninger og praksisser, der passer bedst til de lokale forhold i den enkelte kommune.

Inspirationshæftet giver forslag til løsninger på problemstillinger, der kan opleves i forhold til forvaltningen af § 18. Hæftet beskriver forslag til:

- **Hvordan mundtlige ansøgninger og støtte til uorganiserede grupper af frivillige øger tilgængeligheden af § 18-puljen**
- **Hvordan kravene til regnskabsaflæggelse og afrapportering kan lempes**
- **Hvordan flerårige bevillinger og støtte til drift kan være med til at sikre stabile frivilligindsatser af høj kvalitet**
- **Hvordan politisk ejerskab og inddragelse af civilsamfundet kan være med til at sikre bedre udmøntning af § 18**

Inspirationshæftet er på ingen måde udtømmende – hverken med hensyn til de problemstillinger, der måtte opleves i forhold til § 18, eller de gode praksisser, der findes rundt omkring i kommunerne. Det er udelukkende tænkt som udvalgte eksempler til inspiration.

De identificerede problemstillinger og kommunale cases er udvalgt i samarbejde med en arbejdsgruppe med repræsentanter fra Kommunernes Landsforening, Frivilligcentre og Selvhjælp Danmark samt Center for Frivilligt Socialt Arbejde. Derudover har Center for Frivilligt Socialt Arbejdes netværksgruppe for kommunale frivilligkonsulenter samt Frivilligrådets Landspanel bidraget med input til problemstillinger samt løsninger og kommunale cases.

De kommunale cases og den konkrete kommunale praksis er afdækket gennem interviews med den kommunale frivilligkonsulent, et par organisationer, der har fået tildelt § 18-støtte og afprøvet den konkrete praksis, den ansvarlige chef for § 18, f.eks. en socialchef, samt formanden eller et øvrigt medlem af det politiske udvalg, der bevilger § 18-støtten. I de kommuner hvor der er et lokalt frivilligråd, er der også gennemført interviews af en repræsentant herfra.

Stor tak til de kommunale frivilligkonsulenter, chefer, politikere, frivillige organisationer og lokale frivilligråd, der har stillet op til interview.

God læselyst.

ANSØGNINGSPROCES

Større tilgængelighed med mundtlige ansøgninger og støtte til uorganiserede grupper

Hvis man som kommune vil understøtte et aktivt foreningsliv, er det essentielt at have en ansøgningsproces, der er tilgængelig for en bred målgruppe. Men nogle foreninger, særligt nye eller mindre, oplever det som en stor udfordring at udarbejde skriftlige ansøgninger til § 18-puljen. Samtidig er der i disse år nye organisationsformer, der bryder frem, hvor frivillige grupper ikke nødvendigvis ønsker at etablere sig som en forening. For dem kan det være en udfordring, at man skal have et CVR-nummer for at kunne søge puljen. I Odense og Middelfart har man derfor indført mundtlige ansøgninger, mens man i Svendborg og på Bornholm har valgt at støtte grupper, der yder en frivillig indsats uden at være organiseret som forening.

Mundtlige ansøgningsrunder

I Odense og Middelfart har man gjort det muligt at søge § 18-midler mundtligt, så puljen bliver mere tilgængelig for foreninger, hvor ressourcekrævende skriftlige ansøgningsprocesser bliver en barriere.

I Odense er der en hovedpulje og en udviklingspulje. Udviklingspuljen kan søges mundtligt tre gange årligt, og de mundtlige ansøgningsdage er primært til foreninger, der har udfordringer med skriftlige ansøgninger eller har brug for sparring om et nystartet projekt. Her kan foreningen pitche sin ide og søge op til 25.000 kroner med svar inden for tre uger. Retningslinjerne er ens, uanset om der søges mundtligt eller skriftligt. Hvis man søger udviklingspuljen skriftligt, kan der dog søges op til 50.000 kroner.

I Middelfart er det også muligt at søge § 18-midler mundtligt, men kun for foreninger, som frivilligkonsulenten vurderer har et særligt behov. Der er ingen faste ansøgningsdage eller officielle tilmeldinger.

Begge kommuner oplever med de mundtlige ansøgninger at have gjort puljen mere tilgængelig for alle typer af foreninger, uanset størrelse, kapacitet og erfaring. Det er en særlig god mulighed for foreninger, som er udfordrede på skriftlige ansøgninger, f.eks. på grund af kognitive eller sproglige udfordringer, men også for nye mindre foreninger, der skal søge for første gang.

”Nogle foreninger har nemt ved at begå sig på skrift og med elektroniske ansøgningskemaer, mens det for andre er en stor udfordring. Det skal ikke være en forudsætning for at kunne få støtte til frivilligt socialt arbejde, at man er god til at skrive ansøgninger. Det er dog relativt ressourcekrævende at facilitere mundtlige ansøgninger, og derfor er det ikke en praksis, der kan tilbydes alle. Nogle vil måske indvende, at man ikke skal gøre forskel på ansøgere, men det er vores vurdering, at vi ved at ’behandle forskellige forskelligt’ er med til at sikre en mere lige adgang til puljemidlerne.”

Kaj Johansen

Formand for Social- og Sundhedsudvalget
Middelfart Kommune

En positiv sideeffekt er, at der kan komme noget positivt ud af dialogen, hvor frivilligkonsulenten kan vejlede og komme med input til aktiviteten og henvise til andre puljer, ligesom det giver frivilligkonsulenterne et større kendskab til foreningens virke generelt.

”Vi vil gerne gøre det så ubureaukratisk som muligt. Det er rigtig vigtigt for os, at vi også har de små foreninger med, da de ikke har samme muskler og kraft som de store foreninger, og de søger måske 10.000-20.000 kr. Her er det vores erfaring, at det kan være nemmere for dem at komme i gang og få sat noget i værk til gavn for mange af vores borgere, når de kan søge mundtligt og komme ind og få en snak rundt om bordet ”

Jakob Gudbrand

Koncernchef for Beskæftigelses- og Socialforvaltningen
Odense Kommune

Støtte til uorganiserede grupper af frivillige

I Svendborg og på Bornholm giver man udover § 18-støtte til frivillige foreninger også støtte til grupper af frivillige, der yder en frivillig indsats uden at være formelt organiseret. På den måde har frivillige grupper uden CVR-nummer også mulighed for at søge puljen.

Ved at udvide støtten til uorganiserede grupper bliver den gjort tilgængelig for flere frivillige indsatsere. Det opleves, at det gør vejen fra ide til aktivitet kortere, fordi man fjerner nogle af de benspænd, der kan være i at skulle stifte en forening. Samtidig får kommunen et større og mere varieret udbud af aktiviteter.

”Vi støtter mindre grupper, fordi de gør en frivillig indsats og skaber nogle fællesskaber, som vi synes er vigtige. Vi oplever, at de kan lave nogle gode aktiviteter for de relativt få midler, de får tildelt. Og det er det vigtige for os. Men det er klart, at vi tjekker meget op på sådanne grupper, inden de får støtte – der skal være noget substans i det, og der skal være en beskrivelse af, hvad de arbejder for, før man får offentlige midler.”

Hanne Klit

Formand for Senior-, Social- og Sundhedsudvalget
Svendborg Kommune

”Vi ønsker at understøtte ildsjæle, som gør en indsats uanset graden af organisering af det frivillige arbejde. Hos os er det afgørende, at der er nogle borgere, som får glæde og gavn af de frivillige indsatsere.”

René Danielsson

Formand for Social- og Sundhedsudvalget
Bornholms Regionskommune

Færre regnskabskrav og dialogmøder giver mere tid og større indblik

For nogle mindre foreninger kan det være en stor udfordring at aflægge regnskab og leve op til kravene om afrapportering, og det kan afholde foreninger fra at søge puljen. Der kan dog være store fordele for både kommune og foreninger, hvis man sænker kravene til regnskab og afrapportering eller erstatter den skriftlige dokumentation med dialogmøder. Det viser erfaringerne fra Ringkøbing-Skjern, hvor man har fået mere tid og større indblik i foreningslivet.

Differentierede regnskabskrav og dialogmøder

I Ringkøbing-Skjern skal foreninger, der modtager mere end 20.000 kroner i støtte, aflægge regnskab, mens foreninger, der modtager under 20.000 kroner, skal indsende en tro-og-love-erklæring på, at støtten er brugt på det, der er søgt til. Derudover afholder kommunen dialogmøder med udvalgte foreninger. Hvert år bliver fire foreninger, som har fået tildelt § 18-støtte, udtrukket og indkaldt til dialogmøder med frivilligkonsulenten og det lokale frivilligråd, hvor deltagelse er obligatorisk. Derudover bliver der udtrukket en forening, som har fået afslag på sin ansøgning. Her er deltagelsen valgfri. Alle fire foreninger deltager i dialogmødet, hvor hver forening fortæller om deres organisation, den afholdte aktivitet, og hvordan støtten er brugt. Der er også mulighed for, at foreningerne kan komme med input til, hvordan de oplever ansøgningsprocessen.

De differentierede regnskabskrav og dialogmøderne gør en stor forskel for foreningerne, som sparer tid og ressourcer og føler sig set og hørt. Dialogmøderne giver også frivilligkonsulenten og frivilligrådet større indblik i foreningslivet og brugen af støttemidlerne.

S

”Dialogmøderne gør, at vi hører om den konkrete aktivitet, hvordan den er afholdt, og hvordan midlerne er brugt. Det gør også, at vi kommer tættere på foreningerne, og de er glade for at komme og fortælle. Det er også en afvejning af foreningens og vores ressourcer – de er nok ikke bedst givet ud ved at lave regnskab for så små beløb.”

Hans-Christian Blichfeldt

*Medlem af Social- og Sundhedsudvalget
Ringkøbing-Skjern Kommune*

DRIFT

Få stabile frivilligindsatser af høj kvalitet med støtte til drift og flerårige bevillinger

Frivillige sociale organisationer tager sig ofte af kommunens mest sårbare og udsatte borgere. Det er en målgruppe, som ofte kræver langsigtede, stabile og håndholdte indsatser. Foreninger oplever dog, at det kan være svært at få støtte til drift og flerårig støtte, og det går ud over stabiliteten og kvaliteten i indsatserne. På Bornholm og i Odense har man gode erfaringer med at give støtte til drift og flerårige bevillinger, som sikrer mere stabile indsatser af høj kvalitet.

Støtte til drift

På Bornholm ønsker man med § 18-puljen at skabe gode rammer og vilkår, der forbedrer og udbygger det frivillige sociale arbejde. Derfor giver man udover støtte til aktiviteter og arrangementer også støtte til drift, f.eks. til husleje, annoncering, administration og bankgebyrer.

Det gør man ud fra erkendelsen af, at drift er en nødvendighed for at kunne drive en forening, og at rammerne for den frivillige indsats skal være på plads, så frivillige og medarbejdere bedre kan fokusere på kerneopgaven og hjælpe kommunens udsatte borgere.

På den måde giver man foreningerne tid og ro til at fokusere på at udvikle indsatser og aktiviteter og fortsætte de allerede eksisterende tilbud og projekter. Det medvirker til at sikre kontinuitet og udvikling i indsatserne.

”Vi ved, at lokaler og driftsudgifter er en helt afgørende faktor for, at det frivillige arbejde kan eksistere. Har man ikke et sted at mødes, er det stort set umuligt at lave frivilligt arbejde. Kan man ikke få sine grundlæggende driftsudgifter dækket, kan foreningen i yderste konsekvens være nødt til at lukke. Vi har et mål om, at det skal være nemt og attraktivt at være frivillig på Bornholm. Ved at give støtte til drift er vi med til at opfylde dette mål.”

René Danielsson

Formand for Social- og Sundhedsudvalget,
Bornholms Regionskommune

Flerårige bevillinger

I Odense Kommune bliver 55 procent af midlerne til den store årlige uddelingsrunde reserveret til to- eller treårige bevillinger. For at komme i betragtning til en flerårig bevilling skal foreningen have været solidt forankret i Odense Kommune i mindst tre år og have skabt værdi for en af puljens målgrupper.

Foreninger, der får tildelt flerårig støtte, får som udgangspunkt tildelt det samme beløb hvert år, dog med forbehold for den politiske prioritering af økonomien. Hvis der f.eks. bliver skåret væsentligt i puljerne til frivilligt socialt arbejde, kan foreningen risikere at få reduceret beløbet.

Med flerårig støtte sikrer man mere stabile og varige indsatser. Som kommune får man en sikkerhed i, at der er nogle gavnlige indsatser, der kan fortsætte. På den anden side får organisationerne bedre mulighed for at planlægge langsigtet, og samtidig får de frigivet ressourcer til kerneopgaven. Forudsigeligheden i støtten gør det også nemmere for foreningerne at fastholde medarbejdere.

Særligt i forhold til meget udsatte borgere vurderer foreningerne, at de flerårige bevillinger er med til at gøre en forskel, fordi det ofte tager lang tid at få opbygget en relation. De flerårige bevillinger gør det muligt at arbejde mere effektivt med målgrupperne, fordi foreningerne ikke skal bekymre sig om, hvorvidt indsatsen stopper ved årsskiftet.

”Med flerårige bevillinger får vi en sikkerhed i, at særligt nogle af de større aktører, der driver tilbud for mange borgere, sikres en vis kontinuitet. Hvis de skulle søge hvert år, ville vi nok opleve en mere hakkende drift, og de ville måske være nødt til at opsiges medarbejdere eller husleje ved årsskiftet. Særligt for foreninger med lønnede medarbejdere er det jo vigtigt at kunne sikre noget kontinuitet.”

Jakob Gudbrand,
Koncernchef for Beskæftigelses- og Socialforvaltningen
Odense Kommune

RETNINGSLINJER OG UDMØNTNING

Politisk ejerskab og inddragelse af civilsamfundet sikrer bedre udmøntning

I vejledningen til Servicelovens § 18 fremgår det, at det er op til kommunalpolitikkerne at fastlægge formål og rammer for § 18-puljen og prioritere hvilke aktiviteter, der skal have støtte. Der står også, at man kan inddrage lokale frivillige foreninger eller det lokale frivilligråd, som kan komme med input til kriterier og fordeling af støtten. Nogle steder oplever man dog manglende politisk involvering, mens man andre steder oplever, at de frivillige organisationer ikke bliver hørt. I Svendborg har man succes med at lade det politiske udvalg være særligt involveret i udmøntningen af midlerne, mens man i Ringkøbing-Skjern har gode erfaringer med at have en kommunalpolitiker med i det lokale frivilligråd. I begge kommuner inddrager man desuden det lokale frivilligråd.

Politisk ejerskab og dialogmøder med lokale frivilligråd

I Svendborg Kommune er det politiske udvalg meget involveret i § 18-puljen – både i forhold til at fastlægge retningslinjerne og udmønte støtten. Udvalget vedtager både retningslinjerne og udvælger særlige fokusområder for § 18-puljen fra år til år. På den måde sikrer politikerne, at midlerne går til de formål, der politisk er sat for puljen, og at de gør en forskel på et politisk prioriteret område. Forud for udmeldingen af puljen har udvalget en dialog med det lokale frivilligråd, men rådet er ikke med i behandlingen eller uddelingen af midlerne.

Som i de fleste andre kommuner indstiller administrationen et forslag til udmøntning af puljen til det politiske udvalg. På udvalgsrådet forholder udvalget sig til hver enkelt ansøgning og beslutter den endelige udmøntning. Det gør, at udvalget er meget engageret i området og har et godt kendskab til det frivillige landskab i kommunen. Det kræver dog, at der afsættes god tid til punktet på udvalgsrådet, da det ikke blot er et godkendelsepunkt.

”Den retning vi sætter, sætter vi i samarbejde med frivilligområdet. Det gør vi, fordi det er dem, der er ude blandt borgerne, og fordi de ved, hvad der er behov for. Det skal selvfølgelig være inden for nogle rammer, som vi kan se os selv i politisk. Men vi får klart det bedste resultat og det bedste ud af midlerne, når vi gør det i fællesskab.”

Hanne Klit

Formand for Senior-, Social- og Sundhedsudvalget Svendborg Kommune

Aktiv involvering i frivilligrådet

Ringkøbing-Skjern er en af de kommuner, der har en kommunalpolitiker med i det lokale frivilligråd. Her er det frivilligrådet, der behandler og indstiller de enkelte ansøgninger til § 18-puljen til det politiske udvalg, som i sidste ende beslutter, hvem der skal have støtte. Det lokale frivilligråd kommer også med input til retningslinjer.

Ved at have en kommunalpolitiker med i det lokale frivilligråd får frivilligrådet mere viden om den politiske prioritering, og politikerne får mere viden om, hvad der sker og fylder i de frivillige organisationer. I den forbindelse oplever man, at det bliver nemmere at sætte en politisk retning for § 18-puljen og det frivillige sociale område generelt, hvor det lokale frivilligråd også bliver inddraget. Repræsentanten fra det politiske udvalg er på den måde et naturligt bindeled mellem udvalget og frivilligrådet, som kan være med til at sikre, at midlerne anvendes til størst gavn for både de frivillige organisationer og kommunen.

”Ringkøbing-Skjern prioriterer frivilligheden højt, og det er den politiske strategi at inddrage civilsamfundet i politikker m.m. At have et udvalgsmedlem i rådet fremmer den positive dialog mellem rådet og udvalget. Det gør, at udvalget kan sætte retningen for puljen og området, men med stor inddragelse af frivilligrådet.”

Hans-Christian Blichfeldt,
Medlem af Social- og Sundhedsudvalget
Ringkøbing-Skjern Kommune

Frivilligrådet · Stationsvej 10 · 9460 Brovst · frivilligraadet.dk